

บทบาทของโหรในสังคมไทย
The Role of Astrologers in Thai Society

ภาคนิพนธ์
โดย
นายภิญโญ พงศ์เจริญ

เสนอต่อคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ. ศ. 2543

ภาคนิพนธ์ : บทบาทของโหรในสังคมไทย
: The Role of Astrologers in Thai Society
โดย : นายปิญญ์ พงศ์เจริญ
: Mr. Pinyo Pongcharoen
นักศึกษาคณะพัฒนาสังคม : ภาคพิเศษ กรุงเทพมหานคร รุ่นที่ 4 รหัส 530371027

ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์และกรรมการสอบภาคนิพนธ์ได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) ได้

ที่ปรึกษาภาคนิพนธ์

ลงนาม..... ประธาน
(อาจารย์ประเสริฐ รักไทยดี)
วันที่ 29 มีนาคม 2543
ลงนาม..... ที่ปรึกษา
(อาจารย์วิชัย รูปขำดี)
วันที่ 29 มีนาคม 2543
ลงนาม..... ที่ปรึกษา
(ผศ. ดร.ชัยพร พิบูลศิริ)
วันที่ 29 มีนาคม 2543

คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์

ลงนาม..... ประธาน
(อาจารย์ประเสริฐ รักไทยดี)
วันที่ 31 พฤษภาคม 2543
ลงนาม..... กรรมการ
(อาจารย์วิชัย รูปขำดี)
วันที่ 31 พฤษภาคม 2543
ลงนาม..... กรรมการ
(ผศ. ดร.ชัยพร พิบูลศิริ)
วันที่ 31 พฤษภาคม 2543

คณะพัฒนาสังคมอนุมัติให้รับภาคนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..... รักษาการในตำแหน่งคณบดี
(แดงอ่อน มั่นใจตน)
วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2543

บทคัดย่อ

ภาคินพนธ์ : บทบาทของโทรในสังคมไทย
โดย : นายภิญโญ พงศ์เจริญ
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
วิชาเอก : การวิเคราะห์และวางแผนทางสังคม
ปีการศึกษา : 2542

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาการของโทรศาสตร์ 2. เพื่อศึกษาถึงความเชื่อในโทรศาสตร์ของผู้ประกอบอาชีพโทรศาสตร์และประชาชนผู้มีประสบการณ์ในการรับบริการจากโทร 3. เพื่อศึกษาบทบาท หน้าที่และกิจกรรมของโทรในสังคมไทย 4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีต่อบทบาทของโทรในสังคมไทย

วิธีการศึกษา ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Analysis) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-dept Interview) กลุ่มโทรที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านโทรศาสตร์ และได้รับการยอมรับในสังคม จำนวน 12 คน และกลุ่มประชาชนผู้มีประสบการณ์ในการรับบริการจากโทร จำนวน 13 คน เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมด ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ แล้วทำการวิเคราะห์โดยใช้หลักตรรกเทียบเคียงแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับบริบทโดยใช้ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนามาประกอบในการวิเคราะห์

ผลการศึกษาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ กลุ่มโทรที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านโทรศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุโดยเฉลี่ย 63.83 ปี นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ส่วนกลุ่มประชาชนผู้มีประสบการณ์ในการรับบริการจากโทร เป็นเพศที่มีปริมาณใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับสถานภาพการสมรสส่วนใหญ่สมรสแล้ว รายได้ของผู้ที่ให้ข้อมูลที่สำคัญกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน

ในด้านความเชื่อทั้งกลุ่มโทรฯ และกลุ่มประชาชนฯ มีความเชื่อไปในทิศทางเดียวกัน โดยเชื่อว่าวิถีชีวิตหรือดวงชะตาขึ้นอยู่กับอำนาจของความเพียรพยายาม กฎแห่งกรรม (การกระทำ) และภายใต้การเวลา ทั้งเชื่อว่าวิถีชีวิตหรือดวงชะตาขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของอำนาจความเพียรพยายาม การกระทำ และกาลเวลา แต่ความเชื่อเรื่องโทรศาสตร์พบว่า กลุ่มโทรฯ มีความเชื่อสูงกว่ากลุ่มประชาชนฯ

ส่วนบทบาทของโหราที่มีต่อสังคมไทยพบว่า กลุ่มโหราฯ และกลุ่มประชาชนฯ มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า โหรมีบทบาทในสังคมไทยทั้งทางด้านปัจเจกบุคคล ครอบครัว องค์กรหรือหน่วยงานและต่อสังคม โดยกลุ่มโหรมีระดับความคิดเห็นสูงกว่ากลุ่มประชาชนด้านบทบาทของโหรต่อปัจเจกบุคคล ครอบครัว และองค์กรหรือหน่วยงาน แต่ในด้านบทบาทต่อสังคมปรากฏว่า กลุ่มประชาชนมีระดับความคิดเห็นที่สูงกว่ากลุ่มโหร

ส่วนปัญหาอุปสรรคต่อบทบาทของโหรในสังคมไทย สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญอยู่ที่ตัวโหรเอง ยังขาดความรู้ตามหลักวิชาการอย่างแท้จริง ขาดความชำนาญ ขาดการศึกษาพัฒนาปรับปรุงวิชาการให้ทันสมัย อีกทั้งไม่มีจุดยืน มักเกิดความขัดแย้งและแข่งขันกัน โดยมีเรื่องพาดพิงเข้ามาเกี่ยวข้องมาก นอกจากนั้นยังมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก และขาดจรรยาบรรณของความเป็นโหร ส่วนปัจจัยภายนอกพบว่า โหรยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรกลางควบคุมดูแลความประพฤติของโหร อีกทั้งยังไม่มีจุดศูนย์กลางในการศึกษาวิชาโหราศาสตร์ในระบบเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้มีดังนี้

1. ในเชิงทางนโยบาย รัฐควรให้ความสนใจในเรื่องโหราศาสตร์ เพราะปัจจุบันพัฒนาการของศาสตร์ดังกล่าวมีแนวทางในการวิเคราะห์ที่เน้นวิชาการมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสถิติและดาราศาสตร์ เพราะการวิเคราะห์ตามโหราศาสตร์ให้ประโยชน์ในระดับของบุคคล ครอบครัว องค์กร หรือหน่วยงานและสังคม เหตุผลอยู่ที่ว่าผู้ที่นำไปใช้จะใช้อย่างพินิจพิจารณาเพียงไร สิ่งที่จะก่อประโยชน์อย่างมากคือ ทำให้มีความเชื่อมั่นทางด้านจิตใจ มีความรอบคอบ ไม่ประมาทในการปฏิบัติงาน

2. รัฐควรสนับสนุนให้มีการรวมตัวเป็นองค์กรขึ้น เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจได้มีการศึกษาโหราศาสตร์เป็นระบบมากขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจศาสตร์แขนงนี้อย่างกว้างขวางและมีเหตุผล นอกจากนั้นการจัดตั้งองค์กรดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ทางด้านโหราศาสตร์ และเป็นองค์กรที่เข้ามาควบคุมมาตรฐานและด้านจริยธรรมของโหรให้มีบทบาทที่เหมาะสมในสังคมไทย

ABSTRACT

RESEARCH PAPER : The Role of Astrologers in Thai Society

BY : Mr. Pinyo Pongcharoen

DEGREE : Master of Arts (Social Development)

MAJOR : Social Analysis and Planning

ACADEMIC YEAR : 1999

The four objectives of the research were (1) to study the development of astrology, (2) to find out the beliefs in astrology of the astrologer and people who used their service, (3) to reveal the role and activity of astrologer in Thai society, and (4) to point out the problems of astrologer in Thai society.

Documentary analysis and in-depth interview were used in the study. The total of 12 famous and experienced astrologer and 13 people who had experienced their future told by them were interviewed. The data were then classified in accordance with the objectives of the study. They were logically analyzed on the basis of related concepts, theories and other related literature. Descriptive statistics was also used for data analysis.

It was found that most of the famous and experienced astrologer in the study were males, aged 63.83 on the average. They were all Buddhists. The men and the women who came for astrologer telling were more or less the same in number. Most of them held a Bachelor's degree and were Moorhead. Their income was higher than 30,000 bath a month. Both the astrologer and those coming for future-telling had the same belief that people's fates or destinies depended upon their perseverance, their own deeds and timing. The astrologer believed in astrology more than the other group. Both groups had the same opinion about the role of in Thai society. That is, astrologer telling had some influence on individuals, families, organizations or agencies and the society. The astrological groups believed in this more than the other group. However, the latter believed in astrologer tellings' influence on the social life more than the astrologers group.

Regarding the astrologers' work problems, the important personal factor was the future-tellers themselves. Some lacked a thorough knowledge of astrology and were not sophisticated in the field. They did not develop the body of Knowledge in the field and lacked their own standing point. They were often in conflict and competed with each other because they took future-telling as biased. Also, they formed cliques and lacked the ethics of the profession. As for the external factors, it was found that there was neither agency or organization to oversee astrologers' behavior on a center for studying astrology.

The following recommendations were made:

1. Policy implications the government should pay attention to astrology because at present the study of this science became more scientific- whether to deal with statistics or astronomy. In fact, the analysis based on astrology was useful to individuals, families organizations or agencies and the society. It depended on how careful people were in it using. Future-telling could help people to become self-confident and conviction in their work, for example.

2. The government should encourage astrologers to form an organization so that the study of astrology would become more systematic and a better understanding of this science would result. Besides, establishment of an astrologers' organization would help develop The knowledge of this science and control the ethics of astrologers in general to lay an appropriate role in the society.

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ก็ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงของ อาจารย์ประเสริฐ รักไทยดี ที่คอยให้คำแนะนำ ปรีกษาหารือที่เป็นประโยชน์ด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง ทั้งยังคอยกระตุ้นเตือนเป็นกำลังใจ และผลักดันงานชิ้นนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี พร้อมทั้งกรรมการอีก 2 ท่านคือ อาจารย์ วิชัย รูปขำดี และ ผศ.ดร. ชัยพร พิบูลศิริ

ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดาและครูบาอาจารย์ อาทิ พระอุดมศีลคุณ (เสริม สุวฑฒโน) พระครูธรรมทร(เปลี่ยน โชติโก) และ พระครูวินัยธร(เวียง สุสวโร) ผู้เป็นอาจารย์

แต่คนที่จะลืมเสียมิได้คือเพื่อนรักกันดี ภาคพิเศษ กทม.รุ่น 4 นายชัยวัฒน์ ร้างเล็ก จากกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ที่คอยให้กำลังใจและให้การสนับสนุน ช่วยเหลือในทุกด้าน และนายสมปอง ควงไสว ผู้นำรณรงค์ไฟเขียวคนสุดท้ายร่วมชะตากรรม

ขอขอบคุณคณะโหราจารย์ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เจาะลึก คือ พระเทพวราภรณ์, พระราชปัญญารังสี, นายจรูญ พิกุล, พลเรือตรีประเวช โกชนสมบุญรณ์, พันเอกสุชาติ ศุภประเสริฐ, นายพัฒนา พัฒนศิริ, พันตำรวจโทอรรถวิโรจน์ ศรีตุลา, นายเก่งกาจ จงใจพระ, นายเจนฉา คำไหล, นางชนิษฐา โรจน์ศตพงศ์, นายบัญชา เลิศบุญ, นายภาณุวัฒน์ พันธุ์วิชาติกุล และนายบุศรินทร์ ปัทมาคม

ขอบคุณประชาชนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เจาะลึก คือ นายอำนวย สุวรรณศิริ, นายชูศักดิ์ ทรัพย์สันธิติกุล, นางพัชรพรรณ จุลเกษม, รองศาสตราจารย์ ดร. สุภัทร ปัญญาทิพย์, รองศาสตราจารย์ ดร. จารึก เพ็ชรจรัส, นายชัยวัฒน์ ร้างเล็ก, นายพรศักดิ์ ชาติารดี, นางสาวจิตราภรณ์ คีกรนา, นางศิวาภรณ์ เพ็ชรสุวรรณ, นายเกรียงศักดิ์ โทปัญญา, นางละเมียด กลิ่นหอมคำ, นางสาววรรณพร รมเซย, นางสุภาณี รุ่งสิริพรและนายกมล เพิ่มพิบูลย์

ขอขอบคุณ นางอรทัย กිරติมาตม์, นางวิภาภรณ์ ศุภศิริ และเด็กหญิงศิวาพร พงศ์เจริญ ที่ช่วยเป็นธุระในการถอดเทปและจัดพิมพ์

หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่สังคมและวงการโหราศาสตร์โดยรวม

ภิญโญ พงศ์เจริญ

พฤษภาคม 2543

สารบัญ

หน้า

หน้าอ้อมุติ		
บทคัดย่อ	17066ab	(1)
ABSTRACT		(3)
กิตติกรรมประกาศ		(5)
สารบัญ	17066ca	(6)
สารบัญตาราง		(8)
บทที่ 1 บทนำ	17066c1	1
1.1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2	วัตถุประสงค์ในการวิจัย	12
1.3	ขอบเขตของการวิจัย	12
1.4	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	12
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17066c2-1	13
2.1	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	13
2.2	ความเชื่อ ค่านิยม แบบแผน และวิธีการของโหร	22 17066c2-2
2.3	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47 17066c2-3
2.4	งานวิจัยทางด้านโหราศาสตร์ของนักวิจัยต่างประเทศ	54
บทที่ 3 กรอบแนวคิด และวิธีการศึกษา	17066c3	56
3.1	กรอบแนวคิดในการศึกษา	56
3.2	นิยามศัพท์	57
3.3	วิธีการศึกษาและวิจัย	59
3.4	การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	60
3.5	แนวการสัมภาษณ์เจาะลึก	60
3.6	การวิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 4 โหราศาสตร์ในสังคมไทย		62 17066cp
4.1	สมัยก่อนกรุงสุโขทัย	62

	หน้า
4.2 สมัยกรุงสุโขทัย	62
4.3 สมัยกรุงศรีอยุธยา	66
4.4 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์	69
บทที่ 5 บทบาทของโหรในสังคมไทย 17066 c5 - 1	78
5.1 บทบาทของโหรที่มีต่อปัจเจกบุคคล	78
5.2 บทบาทของโหรที่มีต่อครอบครัว	85
5.3 บทบาทของโหรที่มีต่อองค์กรหรือหน่วยงาน	88 17066 c5 - 2
5.4 บทบาทของโหรที่มีต่อสังคม	92
บทที่ 6 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก 101 17066 c6 - 1	101
6.1 ข้อมูลภูมิหลังพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	102
6.2 ความเชื่อ	107
6.3 แบบแผนและวิธีการให้บริการ (การพยากรณ์)	110
6.4 วัตถุประสงค์และการใช้บริการทางโหราศาสตร์จากโหร	111
6.5 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของโหรในสังคมไทยที่มีต่อปัจเจกบุคคล	111
6.6 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของโหรในสังคมไทยที่มีต่อครอบครัว	119
6.7 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของโหรในสังคมไทยที่มีต่อองค์กรหรือหน่วยงาน	124 17066 c6 - 2
6.8 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของโหรในสังคมไทยที่มีต่อสังคม	129
6.9 ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคต่อบทบาทของโหรในสังคม	135
6.10 ความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาโหรและสถาบันโหร	136
6.11 ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของโหรที่จะร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในการพัฒนาสังคม	137
6.12 พัฒนาการของโหราศาสตร์ในสังคมไทย	139
บทที่ 7 สรุป และข้อเสนอแนะ 141 17066 e 7	141
7.1 สรุป	141
7.2 ข้อเสนอแนะ	145
บรรณานุกรม	146 17066 bi
ภาคผนวก 1-4 17066 ap - 1	152 17066 g
ประวัติผู้ทำภาคินพนธ์	475 17066 v
ภาคผนวก 2 หน้า 165 - 184 17066 ap - 2	หน้า 416 - 442 17066 ap - 8
หน้า 190 - 238 17066 ap - 3	หน้า 443 - 460 17066 ap - 9
หน้า 239 - 276 17066 ap - 4	หน้า 461 - 474 17066 ap - 10
หน้า 277 - 322 17066 ap - 5	
หน้า 323 - 364 17066 ap - 6	
หน้า 365 - 415 17066 ap - 7	